

(100 év után ideje ébredni a csipkerózsika álomból!)

A Hargita megyei Maroshévíznek a Zenkány (Zsákhegy) nevű település-részen létezik egy elhanyagolt, a nemzetközi közöny miatt csipkerózsikaálmot alvó első világháborús Magyar katonai temető. Adataink szerint 181 magyar hős nyugszik itt elfelejtve, elfelejtetve. Hogyan kerülhettek ide halott magyar katonák 1916-1918 között, amikor a térségben nem is volt tűzvonál? 1916 őszén Szebenből Maroshévízre költöztették az 1305-ös katonai kórházat, egy 40 méter hosszú épületbe, nem messze a Bánffy felé vezető úttól, a Sbarcea Irimia malma szomszédságába. Ebben a kórházban két katonaeorvos és több asszisztens tevékenykedett Donner törzsorvos vezetésével. Itt nemcsak a katonákat kezelték, hanem, bérmentesen a lakosokat is kezelésben részesítették. Az 1916-18-as harcokban megsebesült katonákat is itt kezelték, míg az elhunytakat a patak túloldalán, a település egyik legszebb magaslatán, a Zenkányon (Zsákhegy) létesített katonai temetőbe temették el, mely helyen már létezett egy korábbi családi temető (Sbarcea család). Az így létesített Katonai Temetőbe 258 katonát temettek el, melyek közül 181 volt magyar, míg a többiek olasz, osztrák és német anyanyelvűek voltak. A temető bejáratánál egy hatalmas székely kapu állt, a lakosság évente megemlékezett az elesett katonákról. 1930. szeptember 8-12-e között egy küldöttség érkezett Maroshévízre Vespasian kapitány vezetésével, akik az említett periódus alatt kiásták az itt elesett 22 olasz katonát, és szülőhazájukba vitték. Ugyancsak 1930-ban, november 1-én településünkre érkezett a bukaresti Német Főkonzul, aki meglátogatta a Zsákhegyi Hősök Temetőjét és tudatta a községi vezetőkkel, hogy szeretnék exhumálni az itt eltemetett több mint ötven német katona holtestét, melyeket hazájukba szeretnék vinni. Ez utóbbiakat 1943-ban exhumálták, és egy német gyűjtő temetőbe helyezték örök nyugalomra. Az említett évben a temetőt átrendezték, a megmaradt sírok felett új kereszteket helyeztek el. 1945 után a temető rendbetartását a helyi Magyar Népi Szövetség karolta fel, hősök napján, halottak napján, március 15-én koszorúzásokkal egybekötött megemlékezéseket tartottak, mígnem 1950-től a helyi hatóságok betiltották. Ettől az évtől megkezdődött a Magyar Katonai Temető hanyatlása. 1956-ra a bejárat székely kapu is összeomlott, a sírok felett levő keresztek is lassan kezdtek eltűnni.

Lassan feledésbe merültek a mi hőseink, és az irántuk tanúsított tiszteletadás, mígnem 1989 decemberében megalakult a helyi RMDSZ. Az immár néhai Kolumbán Tihamér helyi elnök nagy tervekkel látott neki a hőseink temetőjének a rendbetételéhez, hisz ekkora csupán egy kereszt maradt meg, több sírra az évek során rátemetkeztek, míg a ma is még látszó 181 sírhanton a szemét vált úrrá. Kolumbán Tihamérnek köszönhetően, 1994-95 között, a temetőt kitakarították, egy nagyobb méretű keresztet állítottak fel a temető közepén. Március 15-én, halottak napján koszorúzást szervezett, míg a Millecentenárius alkalmából a temetőt 1100 fenyőfa csemetével vették körbe. Kolumbán tanár úr igyekezete, a hőseinknek járó tiszteletadás nem talált megértésre, támogatásra, hisz halála után (1996) újból feledésbe merült a temető, az elültetett facsemeték mára már nem léteznek, a kereszt is eltűnt és továbbra is rátemetkeznek a hősök sírjaira. Időközben az eredeti tulajdonos: a Sbarcea család visszakapta az államtól a jogos elkobzott tulajdonát, s így magánterületté vált a temető. Az időközben a Székely Nemzeti Tanács által állított 75 keresztet a helyi lakosság tagjai megrongálták, viszont a hatósági kivizsgálás nem állapított meg sem bűncselekményt, sem szabálysértést. A Román Állam nem ismerte el a hősök ittlétét, s egészen 2013-ig, amikor is egy német katonai attasé engedélyt kért a temetői kutatásokra, határozatlan tagadták a magyar katonai temető létezését, mialatt Maroshévízen két szépen rendbetartott katonai temető van, persze az egyikben szovjet katonák, a másikban román katonák pihennek...

Az itt eltemetett hősök nevei sokáig ismeretlen volt, csupán két névről volt tudomásunk Czirják István, aki a tölgyesi harcokban sebesült meg és az itteni kórházba hunyt el 1917-ben, valamint a jelenleg is meglevő egyetlen kincstári vaskereszt utal egyik elhunytára. E kereszten az alábbi szöveget olvasható:

KUK FSP 1305 CIV SCHLOSSER

BOTÁR ALBERT GEST 14. 8. 1917.

KUK VALTBAND KOMMANDÓ MAROSHÉVÍZ

ÖRÖK NYUGALMAT KIVÁN BARÁTAI!

Végül, a Czirják Károly érdeklődése nyomán, előkerült a bécsi hadi levéltárból az eltemetettek teljes névsora, s mára lehetővé vált egy teljes névsort tartalmazó obeliszk állítása is. 1989-et követően a Sbarcea család több ízben is eladásra ajánlotta a temetőt, de az általuk kért magas ár miatt a vásár elmaradt mind a Református, mind a Római Katolikus Egyházzal. 2013-ban megkerestek a Sbarcea család tagjai, mint újonnan beiktatott maroshévízi református lelkészt, s sikerült egy olyan vételi árat kialkudnunk, amit egy jóindulatú támogatás segítségével meg is tudtunk adni, így 2014. Januárjában megvásároltuk a Református Egyháznak a temető 1,2 ha-os területét, s vele együtt a 181 magyar katona maradványait, további több mint 500 civil halott maradványaival együtt.

A terület nagyon el volt hanyagolva, így kis közösségünk több alkalommal is közmunkán vett részt, s mára sikerült elfogadható állapotba hozni a temetőt. Kerítést és kaput készítettünk, hogy az addig szokássá vált legeltetést megakadályozzuk, kipucoltuk a sírok közötti részt, s egy megemlékező ünnepséget tartottunk az Első VH kitörésének 100 éves évfordulója alkalmával a Magyar kézbe került temetőben mintegy 300 személy részvételével.

Időközben felvettük a kapcsolatot a Magyar Kormány Honvédelmi Minisztériumának Hadisírgondozó és Kegyeleti Főosztályával, s megegyezésre jutottunk a tekintetben, hogy egy mindannyiunk által elfogadott látványterv alapján fogjuk felújítani a temetőt, melyet zarándokhellyé szeretnénk nyilvánítani. A Főosztály által finanszírozott látványterv el is készült, s mellé ígértek 2millió forintot is. Ezen kívül a Nemzetstratégiai Kutatóintézet ugyancsak 2 millió forintot ígért az obeliszk felállítására, mely összeg majdnem csak részben fedezi a költségeket. Számításaink szerint a kivitelezési terv elkészítése és a teljes munkálat megvalósítása 15 millió forintba kerül, és a fentmaradó 11 millió forintra sem a céljaink megvalósítását gáncsoló Román Államtól, sem a helyi, csupán 370 tagot számláló református közösségtől nem lehet számítani.

Így marad a "koldulás" lehetősége abban a reményben, hogy még találunk olyan szervezeteket, osztályokat, önkormányzatokat, melyek szívügyüknek tekintik egy nemes és nemzeti ügy felvállalását.

Abban a reményben fordulunk Önökhöz kérésünkkel, hogy az Önök rendelkezésére álló forrásokból, lehetőség szerint, támogassák azt a célunkat, hogy 2018-ban, a Nagy Háború végének 100-ik évfordulója alkalmából, ébresszük fel a közöny által elringatott nemzeti önérzetünket a maga csipkerózsika álmából, hogy büszkén énekelhessük a Szózatot egy méltó módon felújított, hőseink emlékének kegyelettel megalkotott Magyar Hősi Temetőben. A Hősi Parcella későbbi rendbetartását Református Egyházközségünk vállalja, s szükség esetén a munkálatok lebonyolítását és a teljes elszámolási folyamatot is. A temető mellé szeretnénk egy kápolnát is építeni egyéb forrásokból, mely épület az ide zarándokoló megemlékezők, családtagok rendelkezésére fogjuk bocsátani.

←A Hősi Temető 2015-ben

(A látványtervet a csíkszeredai Máthé Zoltán műépítész-mérnök készítette, s rá szeretnénk bízni a teljes kivitelezési terv elkészítését is.)

A Hősi Temető 2018-ban→

Marcali Város Önkormányzatának
Polgármestere
8700 Marcali, Rákóczi u. 11.
Telefon: 85/501-001
Ügyiratszám: 3.344-1/2015

. sz. előterjesztés

E L Ő T E R J E S Z T É S

Marcali Város Önkormányzata Képviselő-testületének 2015. április 19-i ülésére
a Maroshévízi Református Egyházközség, támogatásáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Erdélyi testvérvárosunkból, a Maroshévízi Református Egyházközség lelkipásztora azzal a kéréssel fordult Marcali Város Önkormányzatának Képviselő-testületéhez, hogy a „Maroshévízi Első Világháborús Hősi Parcella” című projekthez lehetőségeink szerint támogatást biztosítsunk. A Hadisírgondozó és Kegyeleti Főosztály, valamint a Nemzetstratégiai Kutatóintézet 2-2 millió Ft juttatást ígért a Hősi Temető kialakításához. A Román Kegyeleti Főosztály a szükséges önerő rendelkezésre állása esetén biztosít további támogatást. A melléklet mutatja be a katonai temető történetét, jelenlegi helyzetét, jövőbeni látványtervét. A temetőben 181 magyar katona nyugszik áldatlan körülmények között.

Határozati javaslat

Marcali Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az előterjesztést megtárgyalta. Egyetért a Maroshévízi Református Egyházközség kérelmében jelzett „Maroshévízi Első Világháborús Hősi Parcella” létrehozásával. A kegyeleti hely kialakításához 1.000.000 Ft átadott pénzösszeget biztosít a céltartalék terhére. Felhatalmazza a polgármestert az együttműködési megállapodás aláírására, a támogatás folyósítására és az elszámolás koordinálására.

Felelős: dr. Sütő László polgármester
Határidő: értelem szerint
Marcali, 2015. március 24.

Dr. Sütő László
polgármester